



**EOC**  
EUROASIAN  
ONLINE  
CONFERENCES



# ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON  
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND  
EDUCATION**



Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object  
identifier

eoconf.com - from 2024



**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION:** a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 1

**Languages of publication:** Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London , 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.





## Voyaga yetmaganlar orasida jinoyatchilik va huquqbuzarliklarni oldini olishda markaziy osiyo mutafakkirlari ilmiy merosining ahamiyati

Temirova Mashhura Muhammadaminova

Qo'qon davlat universiteti. dotsenti. (PhD)

Tel: (91) 286-90-15, Email: [mashhura5555@gmail.com](mailto:mashhura5555@gmail.com)

ORCID:0009-0008-8741-9168

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada Markaziy Osiyo mutafakkirlarining globallashuv davrida ta'lim-tarbiya, odob-axloq masalalaridagi qarashlari, shuningdek, mutafakkirlarning ijodiy faoliyatidagi ta'lim-tarbiyaga oid yondashuvlar, g'oyalar, qarashlarni yosh avlodning ongiga singdirishda tarbiya usullarining bugungi kundagi ahamiyati masalalari chuqur tahlil etilgan.

**Kalit so'zlar:** axloqiy tarbiya, odob, barkamol avlod, insonparvarlik, yosh avlod, ma'aniv-ma'rifiy meros, falsafiy qarashlar, ezgu g'oyalar.

Ma'lumki, huquqiy demokratik davlat taraqqiyotining rivoji o'sib kelayotgan avlodning ta'lim va tarbiya darjasiga bog'liqdir. Bunga erishish uchun esa avvalo jamiyat a'zolarining siyosiy, ijtimoiy, huquqiy saviyasini o'stirish kerak. Har bir fuqaro har bir inson o'z haquhuqlarini yaxshi blishi va himoya qila olishi zarur. Zamon talablaridan kelib chiqqan holda fuqarolarning huquqiy madaniyati, ongi va bilimlarini yanada oshirish asosiy vazifalardn biri bo'lib kelmoqda. Hammamizning oldimizda turgan muhim masala bu voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklar va jinoyatchilikning oldini olish. Shundan kelib chiqqan holda, O'zbekiston voyaga yetmaganlar o'rtasida turli xil illatlarni oldini olish, ularning huquqlari va qonuniy manfaatlarini ta'minlash maqsadida salmoqli ishlarni amalga oshirilmoqda. Xususan, "Voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi to'g'risida"lgi qonuni qabul qilingan. Ushbu qonunga muvofiq voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasiga doir faoliyatning asosiy vazifalari, voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasida ota ona yoki ota-ona o'rnini bosuvchi shaxslarning ishtiroki, voyaga yetmaganlar ishlari bo'yicha komissiyalar faoliyati, ta'limni boshqarish organlari va ta'lim muassasalari vakolatlari belgilab berilgan.

"Voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi to'g'risida"gi "O'zbekiston Respublikasining Qonuni 6 ta bob va 36 ta moddani o'z ichiga olishi, Qonunning 1-moddasiga muvofiq, qonunning maqsadi voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iboratligi, voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik vahuquqbuzarliklarning profilaktikasiga doir faoliyatning asosiy vazifalari quyidagilardan iboratligi, voyaga yetmaganlar nazoratsizligi, qarovsizligi, ular tomonidan huquqbuzarliklar yoki boshqa g'ayriijtimoiy xatti-harakatlar sodir etilishining oldini olish, ularga imkon beradigan sabablar va shart-sharoitlarni aniqlash hamda bartaraf etish ekanligi ta'kidlangan. Shuningdek, ta'lim muassasalarida o'qiyotgan voyaga yetmaganlarning o'qish vaqtida restoranlar, kafelar, barlar, klublar, diskotekalar,





kinoteatrlar, kompyuter zallari, Internet tarmog'idan foydalanish xizmatlarini ko'rsatish uchun jihozlangan xonalarda yoxud boshqa ko'ngilochar (dam olish) joylarda bo'lishiga yo'l qo'ymaslik, voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasini amalga oshiruvchi organlar hamda muassasalarda voyaga yetmaganlarni saqlash, tarbiyalash va ularga ta'lim berish sharoitlarini nazorat qilish vazifalari, ixtisoslashtirilgan o'quv-tarbiya muassasalarining, shuningdek, voyaga yetmaganlarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlari himoya qilinishini ta'minlash vazifalarini amalga oshirayotgan boshqa muassasalarining faoliyatini takomillashtirishga doir choratadbirlarni amalga oshirilishi hamda ta'lim muassasalaridagi mashg'ulotlarga uzrli sabablarsiz kelmayotgan yoxud muntazam ravishda qatnashmayotgan voyaga yetmaganlarni aniqlaydi hamda ularning hisobini yuritish, ularning umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim olishiga doir choratadbirlarni ko'rish choralari belgilandi.

Ma'lumki, ayni paytda ota-ona yoki ota-ona o'rnini bosuvchi shaxslar tomonidan voyaga yetmaganni ta'minlash, tarbiyalash va unga ta'lim berish bo'yicha o'z majburiyatlarini bajarishdan bo'yin tovlaganlik oqibatida xulq-atvori nazoratsiz qolgan voyaga yetmagan shaxslar tomonidan g'ayriijtimoiy yoki g'ayriqonuniy qilmish sodir etilishi kundalik hayotimizda tez-tez uchraydigan holatdir. Shuni alohida ta'kidlash kerakki, shaxsning jamiyatdagi xilof xususiyatlari u jinoyat sodir etish paytida birdan paydo bo'lib qolmay, balki bundan ancha oldin ham shakllangan bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, voyaga yetmagan o'smirlarning jabrlanuvchi bo'lib qolishlariga ijtimoiy muhit o'z ta'sirini o'tkazib, shaxsning xulqida jamiyatga xilof xususiyatlarning shakllanishi ko'proq oilada paydo bo'ladi. Chunki ayni oila insonni axloqiy shakllanishining birinchi va asosiy joyi hisoblanadi. Voyaga yetmaganlarga nisbatan oila a'zolari tomonidan zo'ravonlik ishlatish, voyaga yetmaganlarning nazoratsizligi va jinoyatchiligi kabi salbiy oqibatlarga olib keladi. Shuningdek, bizningcha, ularning turli jinoyatlardan jabrlanishiga ham sabab bo'ladi. Albatta, oila inson kamolotining eng muhim beshigidir. Insonning bolalik va o'smirlilik davri esa uning shakllanishida hal qiluvchi davr bo'lib, bu paytda shaxsni oiladan tashqarida tasavvur qilib bo'lmaydi. Shu ma'noda aytganda, voyaga yetmaganlarning turli jinoyatlarida, jumladan, jinsiy jinoyatlarni sodir etishida ham oilaning axloqiy sifatleri o'z ta'sirini o'tkazadi. Huquqbuzarliklar sodir etilishiga imkoniyat yaratuvchi sabablar va omillar muammosi har qanday kriminologik tadqiqotlarda u yoki bu tarzda ko'rib chiqiladi. Chunki u kriminologiyaning muhim muammolaridan biridir. Uni ilmiy o'rganish nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ham ega.

Bugun oldimizga turgan o'ta muhim vazifalardan yana biri o'z fikri, dunyokarashi, zamonaviy bilim va tafakkurga ega bo'lgan yangi avlod tarbiyasidir. O'zbekiston mustakillikka erishgan dastlabki kunlardanok yangi tarixiy sharoitlarda o'zgarib borayotgan jamiyatga munosib har tomonlama yetuk va barkamol yoshlarni tarbiyalash kun tartibidagi dolzarb muammolardan biri sifatida belgilandi. Buyuk alloma va adiblarimiz, aziz-avliyolarimizning bebaxo merosi,





yengilmas sarkarda va arboblarmizning jasoratini yoshlar ongiga singdirish, ularda milliy g'urur va iftixor tuyg'ularini kuchaytirishga aloxida e'tibor karatishimiz kerak.

Istiqlol yillarida Vatanimiz ijtimoiy-siyosiy hayotining barcha jabhalarida o'zlikni anglash, ma'naviy-ma'rifiy qadriyatlarni chuqur idrok etish va xalqqa yetkazish, yoshlarni Vatanga, xalqqa muhabbat ruhida tarbiyalashda ulkan ishlar amalga oshirilmoqda. Ma'naviy hayotni yuksaltirishda hukumatimiz tomonidan uzoqni mo'ljallab ishlab chiqilgan maxsus dasturlar bu borada muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Buyuk ajdodlarimizning hayoti va bebaho me'rosini o'rganish, qadamjolarini obod etish va asrab-avaylash borasida ilkan ishlar amalga oshirildi. O'tmish tariximizga nazar tashlaydigan bo'lsak, qadimda Turon, o'rta asrlarda Turkiston, Movarounnahr deb yuritilgan bizning zamin azaldan sivilizatsiya markazlaridan biri bo'lgan. Ayniqsa, 9-12 asrlardagi madaniy yuksalish Sharq uyg'onish davri – Sharq renessansi sifatida dunyo ilmiy jamoatchiligi tomonidan haqli ravishda tan olingan. O'rta asrlarda Sharq ilm-fani rivojida xalifa Ma'mun ibn Xorun ar-Rashid zamonida (813-833) Bag'dodda tashkil etilgan "Baytul hikma" alohida o'rin tutgan. "Baytul hikma" me'rosini o'rganganda Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy (786-850) nomi birinchilar qatorida tilga olinadi. Xalifalik akademiasining mudiri bo'lgan al-Xorazmiy o'nlik pozitsion hisoblash tizimini, nol belgisi va qutblar koordinatalarini birinchilardan bo'lib asoslab berdi va amaliyotga tatbiq etdi. Bu esa matematika va astranomiya fanlari rivojida keskin burilish yasadi. Bag'dod akademiasining yana bir Movarounnahrlik namoyondasi Ahmad Farg'oni (797-865) o'zining "Astranomiya asoslari" deb nomlangan fundamental asrada olamning tuzilishi, yerning o'lchovi haqidagi dastlabki ma'lumotlar, sayyoramizning sharsimon ko'rinishiga ega ekanligi xususidagi dalillari keyinchalik buyuk geografik kashfiyotlar davrida Kolumb, Magellan va boshqa sayohatchilarning kashfiyotlari uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Yillar o'tishi nilan yana ilm-fan va madaniyat o'chog'i Bag'doddan Movarounnahr ga ko'chdi. 1004-yilda xorazmshoh Ali ibn Ma'mun tomonidan Gurganchda akademiya tashkil etiladi. Xorazm Ma'mun akademiasini"ning asosini Abu Nasr ibn Iroq (10 a-1034), Abdulhayr ibn Hammor (991-1048), Abu Sahl Masihiy (970-1011), Abu Rayhon Beruniy (973-1048), Abu Ali ibn Sino (980-1037) kabi allomalar tashkil etishgan Ma'mun akademiasida to'plangan olimlarning to'liq ro'yxati bizgacha yetib kelmagan. Lekin tarxichi Abu Mansur as-Salibiy (961-1038) ning yozishicha, Gurganchda to'plangan faqat arabiy navis adiblarning o'zi 200 ga yaqin bo'lgan. Yuqorida biz tilga olgan har bir mutafakkirning qoldirgan ilmiy me'rosi o'sib kelayotgan yosh avlodning kamol topishi uchun munosib o'rin egallaydi. Mutafakkirlarimiz bola tarbiyasi va uning kamoloti to'g'risida o'z asarlarida to'xtalib, yoshlarni odob-axloqi, jismoniy barkamolligi, aqlan yetuk, mehnatsevarligi va vatanparvarlik tarbiyasiga alohida e'tibor berib kelgan. Xususan, bolalarni mehnatga tayyorlash va mehnatsevarlik ko'nikma va malakalarini shakllantirib, barcha tarbiya shahobchalarini tarkib toptirib borishning muhim omili ekanligi ta'kidlab kelingan. Ular mehnatni yuksak





baholab, kishilarning bir-birlari bilan qiladigan muomala va munosabatlari ham mehnat orqali yuzga keladi deydi. Chunki mehnat qilgan kishi o'zgaralar mehnatini qadrlay oladi va to'g'ri munosabatda bo'ladi deb hisoblashgan. Dangasa ishyoqmas kishilar esa o'zgaralar mehnatini qadrlay olmaydi, hatto ularning ustidan kuladi deb uqtiradilar. Shuning uchun bunday kishilarni tarbiyalash kerakligini aytadilar. Bundan tashqari Markaziy Osiyoning eng ko'zga ko'ringan mutafakkiri Abu Nasr Farobiy ham ijodiy faoliyatida barkamol avlod tarbiyasi uchun alohida me'ros qoldirgan. Farobiy jamiyatda yashayotgan har bir kishini yoshligidan boshlab biror kasbni o'rganish uchun harakat qilishi va kelajakda shu kasb orqali jamiyatga foyda keltiri kerak, deb biladi. Har bir kasbni egallash jarayonida muayyan harakatlar, takrorlash, mashq qilish yo'li bilan ko'zlangan maqsadga erishish mumkinligini aytib o'tgan. Hattoki, o'zining "Fozil odamlar shahri" asarida "Axloqiy fazilatlar va razilliklar, axloqiy harakatlarni, ishlarning bir necha takrorlanishida va uzoq davom etish jarayonida vujudga keladi va mustahkamlanadi. Agar qilinayotgan ish xayrli bo'lsa, undan fazilat kelib chiqadi, agar yomon bo'lsa undan razillik kelib chiqadi", - deb ta'kidlagan. Abu Nasr Farobiy bolalarni yoshligidan boshlab mehnat va mehnatsevarlik ruhida tarbiyalash hamda o'ziga yoqqan ishiga mashg'ul bo'lib asta-sekin o'zi qiziqqan biron bir kasbni egallashi zarurligi hamda barcha hunarlarni bir to'la egallab bo'lmasligini ofodalab, shunday deydi: "Har bir kishiga birlashtirilgan ma'lum bir ish bo'lishi kerak, toki u kishi o'ziga birlashtirilgan ishni kechiktirmasdan o'z vaqtida bajarsin". Bizga ma'lumki, ma'naviy-axloqiy barkamol avlodni tarbiyalash, ta'lim berish xech qachon bir vaqtning o'zida yuzaga kelmaydi. Balki, ularni kelib chiqishining haqiqiy manbai, keltirib chiqargan sabablar va harakatga keltiradigan kuchlar mavjuddir. Zero, har qanday axloqiy qoidalar muayyan tarixiy zarurat natijasida vujudga keladi. Shuni ta'kidlab o'tish kerakki, mutafakkirlarimizning ta'lim-tarbiyaga oid qarashlari bu tajribaning shakllanishiga ulkan ta'sir ko'rsatgan. Uzoq va boy tarixga ega bo'lgan Markaziy Osiyo xalqlari o'zining ta'lim-tarbiyaga oid boy me'rosini yaratib, takomillashtirib yoshlarni insonparvarlik, mehnatsevarlik va umuminsoniy fazilatlar ruhida tarbiyalab kelishgan. Bu fikrlarimizga aynan xos bo'lgan buyuk mutafakkir olim Burxoniddiy Marg'inoniydir. Burxoniddiy Marg'inoniyning axloqiy-huquqiy tarbiyaga oid qarashlarida iymon, vijdon, burch, insoniylik xususidagi g'oyalari bugungi kundagi barkamol avlod uchun har tomonlama va uyg'un rivojlantirishning asosiy vositasi bo'lib xizmat qilgan. Shu jihatdan qaraganda islom ta'limotining yirik namoyondasi Burxoniddiy Marg'inoniyning axloqiy-huquqiy tarbiyaga oid qoldirgan ko'plab asarlarida, jumladan, "Al-jome as-sahih" kitobida yoshlarni insonparvarlik, halollik, axloqiy poklik, odillik, birodarlik, bilimlilik, mustaqil fikr hislatlari asosiy o'rin egallaydi. Uning ijodiy faoliyatida va qoldirgan ilmiy me'roslarida ta'lim va tarbiyaga oid yondashuvlar, g'oyalar, qarashlarni yosh avlodning ongiga singdirishda tarbiya usullari va vositalarini bilish, hayotda ularni to'g'ri foydalanish – ta'lim jarayonida barkamol avlodga qo'llash o'qituvchining pedagogik mahoratidagi muhim xususiyatlaridan biri hisoblanadi. Markaziy Osiyo





mutafakkirlarining asarlarini o'rganish, tahlil qilish ularning ijodi va ta'lim-tarbiyaga oid qarashlarni pedagogik nuqtayi nazardan tadqiq etish muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari mutafakkir-olimlarning ilmiy me'rosi haqiqatdan ham olamshumul. Bu jumlamizga misol qilib oladigan bo'lsak, arab tili grammatikasining asoschisi sifatida tan olingan Mahmud Zamaxshariy (1075-1144) tarixda birinchi bo'lib ko'p tilli lug'at- arabcha-forscha-turkiy lug'atni tuzgan edi. Bundan tashqari biz yuqorida ta'kidlagan buyuk mutafakkir olim Abu Nasr Farobiy (873-950) jahon tarixida birinchi bo'lib nota yaratgan. U ixtiro qilgan cholg'u asbobi – qonun hamon sozandalarimiz qo'lidan tushmaydi. Beruniy zamondoshi, Foroblik Javhariy (940-1008) o'zi yasagan qanotlar bilan uchish mumkinligini Leonardda Vinchidan 500 yil odin tajribada sinab ko'rgan.

Yuqorida keltirilgan ajdodlarimiz tomonidan qoldirilgan bebaho madaniy meros milliy ma'naviyatimizning o'zagini tashkil etgadi. Shu sababli undan bugun yoshlarimizning ta'lim va tarbiyasida keng foydalanish maqsadga muvofiqdir. Sharqdagi uyg'onish davri Sharq mutafakkirlari – Muhammad Muso al-Xorazmiy, Abu Ali ibn Sino, Abu Nasr Forobiy va Abu Ali Rayhon Beruniylar o'zlarining ta'limiy qarashlarida birinchi o'ringa inson shaxsini qo'yadilar hamda bolalarni har tomonlama, jismoniy va estetik kamolotga erishishlari, shuningdek, tillarni bilishlarini zaryr deb hisoblaydilar. Aqliy ta'limni tashkil etuvchi fanlar sirasiga matematika, astranomiya, mexanika va tabiatshunoslik kabi tabiiy-ilmiy fanlarni kiritadilar. Shu o'rinda tabiiy savol tug'iladi. Nega aynan Movarounnahrda chiqqan mutafakkirlar Bag'dod Akademiyasida yuksak sharaf va mavqega sazovor bo'lganlar? Nega butun bir 11 asrni g'arb olimlari "Beruniy asri" deya e'tirof etganlar? Nega dunyoning nurli nuqtalaridamasalan, Belgiya va Latviyada Ibn Sinoga, Latviyada Mirzo Ulug'bekka, Yaponiya, Rossiya va Ozarbayjonda Alisher Navoiyga, Misrda Ahmad Farg'oniy kabi vatandoshlarimizga haykallar o'rnatilgan? Chunki, bizning birinchi Prezidentimiz Islom Abdug'aniyevich Karimov ta'kidlaganidek, jamiyat taraqqiyotidagi o'zgarishlar, yangiliklar, ayniqsa, insoniyat rivojiga katta turtki beradigan jarayonlar, kashfiyotlar o'z-o'zidan yuz bermaydi. Buning uchun avvalo asriy an'analar, tegishli shart-sharoit, tafakkur maktab, ma'daniy-ma'naviy muhit mavjud bo'lmog'i kerak. Darhaqiqat Vatanimiz azaldan buyuk allomalarni, mard va jasur Vatan himoyachilarini, maxsus lashkarboshi va buyuk davlat arboblarni yetishtirib bergan muqaddas yurt. Bundan tashqari Prezidentimiz tashabbusi bilan Markaziy Osiyo olim va mutafakkirlarining abadiy tarixiy me'rosini chuqur o'rganish va anglash, mamlakat va jahon jamoatchiligini o'zbek mutafakkirlarining aniq, tabiiy fanlar va islom ilmlari rivojiga qo'shgan hissasi bilan tanishtirish, ilmiy markazlar va dunyoning yetakchi olimlarini ularning ishlari va kashfiyotlarini har tomonlama o'rganishga jalb etish, ushbu beqiyos intellektual boylikni ko'z qorachig'idek asrash va ommalashtirish maqsadida, 2014-yil 14-15-may kunlari Samarqand shahrida "O'rta asrlar Shaqr allomalari va mutafakkirlarining tarixiy me'rosi, uning zamonaviy svilizatsiya rivojidagi roli va ahamiyati" mavzusida xalqaro konferensiya o'tkazildi. Unda ellika yaqin mamlakatlardan tashrif buyurgan





vakillar o'zlari qiziqtirgan savollarga javob olishdi. Bundan tashqari, konferensiyada mutafakkir olimlarning ilmiy faoliyati tahlilga bag'ishlangan mamlakatimiz va xorijdagi yetakchi tadqiqotchilarning maruzalarida Markaziy Osiyoda 9-12 va 14-15 asrlarda ro'y bergan ilmiy madaniy uyg'onishning turli jihatlarini keng qamrovli yoritilib berilgan. Bu konferensiyada ko'rinib turibdiki, barkamol avlod tarbiyasi samarali amalga oshirishda bizda [2] ma'naviy meros yetarli. Bu boy merosdan Vatanimiz ravnaqi yo'lida oqilona va samarali foydalanish sizni bizning vazifamiz va burchimizdir. Zero Vatanga, millatga muhabbat tuyg'usi eng muqaddas, eng mo'tabar tuyg'udir.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, buyuk mutafakkirlarimizning mehant tarbiyasi xususidagi fikrlari bugungi kundan ham ahamiyat kasb etib, bolalarni mehnatsevar qilib tarbiyalashda vosita bo'lib xizmat qiladi. Serqirra olim Abdulla Avloniy ta'kidlaganidek, "Aziz do'stlar oltin va kumushi bo'lmagan odam kambag'al emas, balki es-hushi va kasb-hunari bo'lmagan kishi kambag'aldir" [3]. Shu sababli mehnat ta'lim va tarbiyasi yuqori o'ringa qo'yish lozim oqibatda shaxsga qo'lga kiritilgan mehnat muvaffaqiyatdan quvonish, o'z qadr-qimmatini anglash hamda o'z mehnatidan g'ururlanish tuyg'usi qaror topsin.

#### **Foyalanilgan adabiyotlar ro'yhati**

1. 2019 yilda mamlakatimizni rivojlantirishning eng muhim ustuvor vazifalari to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. Xalq so'zi, 2018 yil 29 dekabr
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Mustaqilligining 29 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqi.
3. Abdulla Avloniy. Tanlangan asarlar. 2-jild. "Turkiy guliston yoxud axloq", - T.; Ma'naviyat, 2006.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари тўғрисида»ги 1993 йил 2 сентябрь қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ахборотномаси. – 1993. – № 9. – 56-м.
5. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 29 августдаги Кадрлар тайёрлаш миллий дастури // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг
6. ахборотномаси. – 1997. – №11–12. – 295 -м.
7. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги 1997 йил
8. 29 август қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ахборотномаси. – 1997. – № 9. – 225-м.
9. Ўзбекистон Республикасининг «Бола ҳуқуқларининг кафолатлари
10. тўғрисида»ги 2008 йил 7 январь қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий
11. Мажлиси палаталарининг ахборотномаси. – 2008. – № 1. – 1-м.
12. Ўзбекистон Республикасининг «Одам савдосига қарши курашиш
13. тўғрисида»ги 2008 йил 17 апрель қонуни // Ўзбекистон Республикаси
14. Олий Мажлиси палаталарининг ахборотномаси. – 2008. – №4. – 190-м.

